

Hvem navngav “socialpædagogerne” i Danmark?

I 1967 bliver betegnelsen “socialpædagog” officiel i dansk rigsmål iflg. Pia Jarvads “Nye ord i Dansk 1953 – 75”. Som begrundelse refereres til Berlingske Tidende den 16. januar 1967, hvor der anføres, at Danske Børneforsorgsarbejderes Sammenslutning har ændret navn på foreningen blad fra “Børnesagspædagogen” til “Socialpædagogen” (Jarvad 1984: 461). Hvad gemmer der sig bag denne historie?

Af Torsten Erlandsen

Alle navngivninger er udtryk for valg. Men hvilke valg og diskussioner gik forud for beslutning om at kalde fagbladet “Socialpædagogen”? Var der tale om en nyorientering i Danske Børneforsorgspædagogers perspektiv og selvforståelse, eller var der snarere tale om et pragmatisk valg, der skulle dække over indre modsætninger, eller var der tale om at forberede organisationen til en usikker og uoverskuelig fremtid med den dengang forestående kommunal- og socialreform? Eller var der tale om noget helt fjerde? Disse spørgsmål er relevante, for valget af navn satte sig varige spor. Således slår betegnelsen få år efter ind i navngivningen på den faglige organisation, der ved en række fusioner i 1972 blev til *Danske Socialpædagogers Landsforbund*, og som i dag – efter en række yderligere fusioner i 1981 hedder *Socialpædagogernes Landsforbund*. I artiklen vil jeg prøve at efterspore mulige svar på de anførte spørgsmål samt kilder og aktører til navngivningen. I en efterfølgende artikel vil jeg bringe et interview med en af de helt

centrale nøglepersoner i historien, for at se, om vi kan komme lidt tættere på begivenheden.

Fagbladets forskellige navne

Øgendahl (2000) viser i sin *Socialpædagogernes Historie*, at forhistorien til Socialpædagogernes Landsforbund skal søges hos en af de første medarbejderorganiseringer, der efter 3 års forarbejde finder sted ved stiftelsen af *Danmarks Børnesagsarbejdere* (DBA) i 1941. Samme år i oktober udkommer foreningens første blad: *Børnesagsarbejderen*. (Øgendahl, 2000: 184). DBA nedlægges i 1943 efter nogle forgæves fusionsforhandlinger (ibid: 188f). Resterne genopstår ved fusion af en række mindre personaleorganisationer under navnet *Danske Børnesagsarbejderes Sammenslutning* (DBS) i 1944 (ibid: 190). Men det interessante er, at *Børnesagsarbejderen* fortsætter som fagblad for DBS, og dets skiftende navne er en historie i sig selv.

I 1961 bliver daværende forstander for Himmel-

bjerggården, *Jørgen Torpe*, redaktør. Samtidig annonceres (nr. 12, marts 1961), at tidsskriftet får nyt navn og vil udkomme hver 14. dag. Det næste nummer (nr. 1, 1961) udkommer under navnet *Børnesagspædagogen*. Daværende formand for DBS Agner Olsen kommenterer navneændringen med, at man ønsker at signalere, at organisationen også har et "pædagogisk sigte" (ibid: 8-9).

Pr. 1. januar 1966 får *Børnesagspædagogen* ny redaktør, idet daværende forstander for børnehjemmet Nærumgård, *Jørgen Helmstedt*, afløser Jørgen Torpe. Jørgen Helmstedt annoncerer i sin redaktionelle leder i sidste nummer i 1966, at bladet fra næste år får nyt navn – *socialpædagogen* (jf. *Børnesagspædagogen*, nr. 22: 511).

Denne udvikling i navnet fortæller lidt om udviklingen i selvforståelsen. "Børnesagsarbejderen" signalerer tydeligt, at børnesagen er i front, mens man ser sig selv som arbejdere i denne sags tjeneste. Pædagogik er på daværende tidspunkt ikke en del af selvforståelsen. Men man har også valgt en anden mulighed fra. Siden Steinckes socialreform i 1933 har betegnelsen "børneforsorg" været stadfæstet, så når f.eks. navnet "Børneforsorgsarbejderen" ikke vælges, må dette tages som udtryk for et (fra)valg.

Først i 1961 bliver pædagogikken en del af selvforståelsen med navnet "Børnesagspædagogen". Men der er stadig tale om et fravalg af betegnelsen "børneforsorg" (det er ikke muligt ud fra kilderne at spore, hvad der ligger bag dette fravalg). Dog skifter "Danske Børnesagsarbejderes Sammenslutning" i 1964 navn til "Danske Børneforsorgsarbejderes Sammenslutning" (jf. Øgendahl, 2000: 256), forkortelsen DBS kunne derfor opretholdes. Men bemærk, at der stadig er tale om "arbejdere" - ikke "pædagoger".

Daværende redaktør Jørgen Helmstedt kan således umiddelbart lokaliseres som en central person i navngivningen af socialpædagoger. I det følgende vil jeg søge at spore udviklingen af brugen af betegnelsen både i medarbejdernes fagblad og i "arbejdsgivernes" fagblad "Børnesagens Tidende", samt hvad der leder op til navneændringen.

Hvornår begynder "socialpædagogerne" at bruge betegnelsen "socialpædagog" om sig selv?

Som bl.a. Erlandsen (2003a & 2003b), Hegstrup (2005) og Tuft (2003) er inde på, introduceres "socialpædagogikken" tidligt i Danmark med Otto Chr. Dahls artikel "Socialpædagogik" fra 1901 i tidsskriftet *Vor Ungdom*. Tilsyneladende dog uden at fænge i den pædagogiske debat, når man gennemlæser samtidens publikationer. Sofus Bagger er den eneste, der refererer til artiklen i sin lille bog: *Folkeopdragelse. Et bidrag til praktisk socialpædagogik* (1903). Bagger bruger dog primært referencen til at vende sig mod den individualisme, som har præget pædagogikken hidtil, og "socialpædagogikken" får han hurtigt vendt til "Folkeopdragelse".

Dernæst kommer der et interessant, men desværre ikke udforsket mellemstadium i 1920'erne, hvor daværende forstander Ludvig Beck iflg. Hegstrup tager initiativ til dannelsen af en nordisk forening for socialpædagogik (jf. Hegstrup 2005), som fra 1922 udgiver tidsskriftet *Barn og Ungdom – Nordisk socialpædagogisk Tidsskrift*. Desværre fremgår det ikke af tidsskriftet, hvorfor man valgte dette navn (jf. Kort nyt i *Tidsskrift for Socialpædagogik*, 1998:66). I første årgang af tidsskriftet optræder "socialpædagogik" hverken i overskrifter eller i artikler. Tidsskriftet gik ind i 1931 og foreningen blev nedlagt året efter. Tidsskriftet findes beklageligvis ikke på Danmarks Pædagogiske Bibliotek, og Det Kgl. Bibliotek har kun 1 årgang, som er det eneste, jeg har gennemset.

I 1940 dannes *Socialpædagogisk Forening for ny Opdragelse*. I første nummer af foreningens tidsskrift (Pædagogisk-psykologisk Tidsskrift) er der hele tre artikler (Arvin 1940, Christensen 1940 & Ribbjerg 1940) om foreningen grundlag og formål. Men ingen uddyber, hvorfor man valgte betegnelsen "socialpædagogisk" og hvad man mere præcist forstår herved. Da foreningens medlemmer overvejende kommer fra skoleverdenen og kun havde periferisk berøring med børneforsorgen, vil jeg her ikke forfølge den tangent (note 1), selv om der ligger en påtrængende forskningsopgave i at

få klarlagt foreningens betydning for den pædagogiske debat og hvad de ville med "socialpædagogikken". Det skal dog nævnes, at *Socialpædagogisk Forening* blev kendt uden for egne kredse ved, at de hvert år (fra 1942 og frem til slutningen af 1960'erne) arrangerer den meget velbesøgte "Socialpædagogisk uge". Annoncerne herfor optræder også i børneforsorgens blade – f.eks. *Børnesagsarbejderen* og *Børnesagens Tidende*. Børneforsorgens folk deltog også i disse møder, så nogle af tankerne har givet spredt sig i børneforsorgen. Ellen Nørgaard undrer sig i øvrigt også over, hvorfor foreningen bruger "socialpædagogisk" i sit navn (Nørgaard, 1990). Hun mener, man valgte et ord, der fandtes på dansk, men sjældent blev brugt, og antageligvis ville man signalere, at man stod for en ny og uprøvet tilgang til skole- og opdragelses-spørgsmål (ibid.: 11).

I 1949 holder daværende forstander Harry Andersen indledningsforedraget ved martskurset under titlen "Børneforsorgsarbejder og idealitet" (Andersen, 1949). Her siges bl.a., at *Børnesagsarbejderen går ind i et socialt og pædagogisk arbejde...* (ibid: 21), hvilket er første gang det sociale og det pædagogiske sættes sammen i en konjunktion inden for egne rækker i *Børnesagsarbejderen*.

I 1950 holder daværende forstander Prøschold et foredrag på den *Social-pædagogiske uge* under overskriften *Børnehjemsproblemer*, hvor han kræver en specialuddannelse for *vore folk* (Prøschold, 1950: 173):

"Vi mangler altså her i landet dette uddannelsessted, lad os sige en socialpædagogisk højskole, som alle grene af forsorgsarbejdet kunne få deres veluddannede medarbejdere fra, og som samtidig kunne tjene som en slags centralforskningsinstitut på det sociale og pædagogiske område (ibid: 173)"

Det er første gang "socialpædagogisk" bruges inden for børneforsorgens egne rækker. Desværre uddyber Prøschold ikke, hvorfor han netop bruger betegnelsen *socialpædagogisk højskole*, og hvorfra

han henter betegnelsen.

Herefter stopper italesættelsen af "socialpædagogik" midlertidigt i børneforsorgens egne rækker. Til gengæld starter den i centralforvaltningen.

Centralforvaltningen og socialpædagogikken

I 1955 holder daværende kontorchef i Overinspektionen Holger Horsten indledningsforedraget på "Forebyggende Børneværns" weekendstævne. Her anfører Horsten om børnehaver, at det er *socialpædagogiske* institutioner, hvor der bør lægges megen vægt på den pædagogiske side af arbejdet (Horsten, 1955b: 392). Lidt tidligere samme år holder Horsten et foredrag om "Børneforsorgens muligheder for behandling af børn med tilpasningsvanskeligheder". Her bruges betegnelsen "socialpædagogiske institutioner" ikke. I stedet tales der om gruppemæssig behandling (Horsten, 1955a: 349). Børnehaver og vuggestuer hørte dengang under det såkaldte forebyggende børneværn, mens døgninstitutioner hørte under børneforsorgen. Horsten introducerer således en sprogbrug, der gør de forebyggende institutioner, men ikke børneforsorgsinstitutioner, til "social-pædagogiske institutioner". På daværende tidspunkt bruger han ikke betegnelsen "socialpædagog".

I 1957 bliver Julius Bomholt socialminister og året efter holder han åbningsforedraget for den 14. socialpædagogiske uge under titlen *Det pædagogiske og det sociale*. Efter indledende overvejelser over, hvordan vi bibringer alle en forståelse af *det sociale i videste forstand* (Bomholt, 1958: 290) stiller Bomholt spørgsmålet: *Er der brug for "det pædagogiske" på de socialpolitiske områder?* (ibid: 293). Svaret er *i høj grad*. Nu skal socialpolitikken komme det enkelte hjem og dets mennesker i møde. Rådgivning og revalidering er nøgleordene i denne socialpolitik, og Bomholt forestiller sig nogle rådgivningskontorer, der kunne give *juridisk, social, mentalhygiejnisk vejledning* (ibid: 294). *Det ville være social-pædagogik midt i befolkningens daglige liv* (ibid: 294), hvilket er første gang betegnelsen "socialpædagogik" bruges af en minister Danmark. I afsnittet om "Nye reformer i børnefor-

sorgen” (ibid: 294f) bruges socialpædagogik dog ikke, men i det efterfølgende afsnit om “Flere forebyggende institutioner – færre fjernelser” (ibid: 296f) anfører Bomholt dels, at børnehaven både har en social (= passe barnet mens moderen arbejder) og en pædagogisk (= supplere hjemmets opdragelse) opgave (ibid: 296). Dels at opgaven for børnehjemmene i dag er en anden, end *da opdragseshjemmene for mere end 100 år siden begyndte deres arbejde på kristelig-filantropisk basis* (ibid: 296f), idet opgaven nu er:

“At føre disse børn og unge frem til en oplevelse af sig selv som accepterede medlemmer af samfundet er en social-pædagogisk opgave i egentlig forstand (ibid: 297)”

Overvejende tilskriver Bomholt således socialpædagogik som en opgave for socialministeriets institutioner. Her tænker Bomholt overvejende på børnehaver og vuggestuer, men døgninstitutioner tildeles dog også en socialpædagogisk opgave ved at føre anbragte børn og unge frem til accepterede medlemmer af samfundet. Bomholt udvider således området for den socialpædagogiske indsats i forhold til Horstens brug. Men stadig er der ikke sat navn på dem, der udøver denne “socialpædagogiske” indsats.

På Martskurset i 1963 holder daværende konsulent i Direktoratet for Børneforsorgen, P. W. Perch, indledningsforedraget under overskriften *Børne- og ungdomsforsorgen som pædagogisk helhed*. Nøgleordet til en pædagogisk helhedsløsning er iflg. Perch “social-pædagogisk”. *Hvad ligger der i dette udtryk? Betyder det en speciel pædagogik udøvet over for en speciel social gruppe?* (Perch, 1963: 8). Dette afvises af Perch, for *de kommer i dag fra alle grupper af befolkningen* (ibid: 8), og han fortsætter:

“Ved social-pædagogik er vel nærmest tænkt på en pædagogik, der ikke i første række skal være kundskabsformidlende, sådan som skole er erhvervsuddannelse, ej heller en pædagogik, der i første række skal tage sigte

på individets frie udfoldelse, men en pædagogik, der skal tage sigte på at gøre det enkelte barn og den enkelte unge til et menneske, der kan leve i de større og mindre grupper, vi alle må tilpasse os, altså til et socialt individ (ibid: 8)”.

Perch opfatter således ikke socialpædagogik som “institutionspædagogik”, for social-pædagogik kan enten udøves i barnets eget hjem, i daginstitutioner, der støtter hjemmet, eller under anbringelser uden for barnets hjem (jf. ibid: 9). Perch følger her mere Bomholt end Horsten. Socialpædagogik er ikke blot en foranstaltning, men en pædagogik der skal gøre børn og unge til sociale individer.

Tilskrivningen af “socialpædagogiske institutioner” i forhold til den forebyggende børneforsorg er dog ikke helt konsistent i Direktoratet. Således har Horsten en længere artikel om “Kommunerne og de forebyggende børneinstitutioner” i *Børnesagens Tidende* i 1962 (Horsten 1962), hvor “socialpædagogik” og “socialpædagogiske institutioner” ikke bruges, selv om han allerede i 1955 kalder børnehaver “social-pædagogiske institutioner” (jf. Horsten 1955b).

Da bestemmelserne vedr. børne- og ungdomsforsorgen blev udskilt som en særlig lov i 1961 blev der ved samme lejlighed nedsat et snævert embedsmandsudvalg til at komme med forslag til revision af loven. I dette udvalg sad både Holger Horsten og Poul W. Perch. I 1963 forelå revisionsudvalgets betænkning med forslag til ny lov om børne- og ungdomsforsorg. Samme år blev “Krogerupseminariet”, arrangeret af Direktoratet for børne- og ungdomsforsorg, afholdt under overskriften “Socialpædagogikkens placering og opgaver indenfor daginstitutionerne”. Denne overskrift er nok ikke helt tilfældig (der findes sandsynligvis arkivmateriale, som kan belyse, hvorfor man valgte “Socialpædagogik” til overskrift).

Horsten holder indledningsforedraget, og taler naturligt nok om revisionsudvalgets arbejde og forslaget til ny lov om børne- og ungdomsforsorg, hvor han betoner, at børneforsorgen (som dengang også omfattede børnehaver og fritidshjem) ikke kun

er en social foranstaltning, men også har et pædagogisk sigte. Konkret kommer det til udtryk ved, at daginstitutioner ifølge § 68 fortrinsvis skal modtage børn, hvis optagelse er særlig påkrævet af sociale og pædagogiske grunde. Horsten italesætter denne begivenhed på flg. måde:

“Igennem de senere år har man nemlig ved siden af sociale synspunkter i stigende grad lagt familiepolitiske og socialpædagogiske synspunkter til grund. /.../. I betænkningen er ordet “socialpædagogik” ikke nærmere formuleret, men udvalget forstår herved en pædagogik, der sigter på at gøre det enkelte barn og den enkelte unge til et menneske, der kan leve i større eller mindre grupper, vi alle må tilpasse os, altså til et socialt individ (her citeret fra Mølbaks gengivelse, Mølbak, 1964: 521)”.

Denne formulering bruger Horsten og Perch adskillige gange de efterfølgende år, når de fortæller om revisionen af loven. På det omtalte seminar går Horsten ifølge Mølbak så vidt som til at påstå:

“Social-pædagogik må i dag betragtes som en selvstændig disciplin, der udøver sit virke igennem hensigtsmæssig tilrettelæggelse af børns beskæftigelse og leg med det formål at fremme deres individuelle og sociale udvikling (her citeret fra Mølbaks gengivelse, ibid: 521)”.

I lovudkastet og den senere lov er der nu ikke megen “selvstændig disciplin” over betegnelsen, idet socialpædagogik kun optræder som adjektiv. I § 65 i stk. 1, pkt. 5, står der således: *Ungdoms-klubber, der fortrinsvis har et social-pædagogisk formål ...* og i stk. 6 står der: *Andre fritidsforanstaltninger med et social-pædagogisk formål.* Disse formuleringer fortsætter i øvrigt med ubetydelige ændringer i senere sociallovgivning – både i *Lov om offentlig bistand* (1974) og *Lov om social service* (1998).

Børneforsorgen og socialpædagogikken

I 1963 spørger Jørgen Torpe i sin redaktionelle leder i Børnesagspædagogen hvorfor *Martskursus* 1963 blev en succes, og han svarer: *Ja, vel simpelt-hen fordi det var et socialpædagogisk møde ...* (Børnesagspædagogen, 1963: 417). I det hele taget begynder ordet “socialpædagogik” at dukke op i forskellige sammenhænge i begyndelsen af 1960erne.

Direktoratet begyndte i 1960 en ny praksis, der til tider gav en heftig debat i fagbladene. De begynder at besætte forstanderstillinger inden for børneforsorgen med eksterne – ofte akademisk uddannede – personer. Disse personer begyndte at blande sig i den pædagogiske debat – ikke mindst i *Børnesagspædagogen*.

Således har daværende forstander Kurt Palsvig et indlæg under overskriften *Professionalismen i børne- og ungdomsforsorgen*, hvor han er inde på, at professionalismen skal sikres via en særlig *soci-alpædagogisk uddannelse af børneforsorgens medarbejdere* (Palsvig, 1964: 364. Note 2).

Keld Mølbak fornemmer i 1964, at socialpædagogik i de kommende år kan blive et hovedord i den offentlige børne- og ungdomsforsorg (Mølbak, 1964: 521, samme artikel hvor han refererer til Horsten, jf. ovenfor), men han er betænkelig ved, at det ikke er defineret særligt præcist. Hans eget bud er, at *opdragelse af de børn og unge, der på forskellig måde er svagest stillet i samfundet* bør kaldes “forsorgspædagogik” – til nød “social pædagogik” (ibid: 526). Socialpædagogik vil han reservere til den almene *opdragelse til samfundsvæsen* (ibid: 526), og hvis man i denne opdragelse betoner, *at modne børn og unge til at være ansvarligt medformende*, kan man tale om *demokratisk soci-alpædagogik* (ibid: 526). Mølbak er således ikke glad for betegnelsen “socialpædagogik”. Måske har “socialpædagogik” derfor heller ikke været meget brugt af Mølbak på Hindholm Højskole (Keld Mølbak afløste i 1943 Ludvig Beck som forstander på Hindholm Højskole). I 1966 bliver en anden af disse “nye” forstandere, Jørgen Helmstedt, også redaktør af *Børnesagspædagogen*. Han var måske knap så spids og provo-

kerende i sine formuleringer som den tidligere redaktør Jørgen Torpe. Til gengæld er han meget fokuseret på faget og fagets rammer. Således betegner han i sin redaktionelle leder DBS's marts-kursus i 1966 som *måske verdens største socialpædagogiske møde* (Børnesagspædagogen, 1966: 107). Og i et efterfølgende nummer lader han sin leder være en introduktion til et indlæg fra en af de andre "nye" ledere, nemlig Karl Hegnby – daværende forstander for Braaskovgaard. Hegnby skriver her bl.a.:

"Nærværende blad bærer det rædselsfulde navn: "Børnesagspædagogen", og arbejdsgiverbladet, som bringer til dels de samme artikler en postgang senere, lader mosset gro videre på titlen: "Børnesagens Tidende" (Hegnby, 1966 180)".

Dernæst stiller Hengby det retoriske spørgsmål, om det var bedre at skille ungdomsforsorgen ud fra den samlede børne- og ungeforsorg? Her vil han egentlig helst have en selvstændig og samlet ungdomsforsorg – under staten og med egen uddannelse:

"Under en fælles ungdomsforsorg kunne man til gengæld etablere en speciel uddannelse for personalet, hvis der da ikke i stedet skabes en fælles socialpædagogisk uddannelse for ungdomsforsorg, fængselsvæsen, særforsorg m.v. (ibid. 182)".

Helmstedt bruger dette indlæg til dels at udtrykke enighed med, at bladets navn er *om end ikke rædselsfuldt, så dog dårligt og misvisende* (Børnesagspædagogen, 1966: 179), dels et hip til "-sagen" i "børnesagen":

"- det er lang tid siden, børnesagen er afgået ved døden her i landet. Men hun var en livskraftig dame, og har derfor tendens til at gå igen. I dag har vi, hvad enten man nu kan lide det eller ej, en børne- og ungdomsforsorg, der næsten til 100% betales af det of-

fentlige. Vi har ingen børnesag, der skal forsvares. Vi har højst et spøgelse, der skal manes i jorden (ibid: 179)".

Og han udvider Hegnbys ønske om at samle ungdomsforsorgen under "een hat med krone på" til også at gælde gruppen af børnehjem (ibid: 179).

Hermed må der siges at være startet nye toner. Dels er der tale om en klar markering af et skifte fra "sag" til "fag", dels er der tale om en lige så klar markering af, at børne- og ungdomsforsorgen skal væk fra det private og ind under statens vinger. Børneforsorgen er så småt ved at markere sig som en selvstændig profession, nu skal de blot have sat navn på deres begyndende faglige identitet.

"Socialpædagogerne" finder deres navn

På DBS' repræsentantskabsmøde i april 1966 aflægger Jørgen Helmstedt beretning for "Børnesagspædagogen". Her siger han bl.a.: *Vi er ikke voldsomt begejstret for bladets navn, hvorfor en ændring i forbindelse med årgangsskiftet bør overvejes* (Børnesagspædagogen, 1966: 285). Peter Fisker *kunne tænke sig, at der blev udskrevet en konkurrence om et nyt navn til bladet* (ibid: 268). Helmstedt *motiverede betænelighederne ved navnet, og nævnede i den forbindelse, at sektion B ikke ønskede at bruge navnet børneforsorgspædagogen. Iøvrigt burde man tilstræbe et navn, der dækkede alle grupper, f.eks. socialpædagogen* (ibid.: 286). Der blev ikke udskrevet en navnekonkurrence. Men på et eller andet tidspunkt i efteråret 1966, må en beslutning om nyt navn være taget. Der foreligger intet i Børnesagspædagogen om, hvor og af hvem beslutningen blev taget. I den sidste redaktionelle leder i 1966 annonceres navneændringen under overskriften: *nyt navn – socialpædagogen* (ibid: 51):

"Vort fagblad skifter navn pr. 1. januar. Det er godt at vide i forvejen, så man undgår at skælde på postvæsenet. Det er altså det samme blad, der nu skal hedde Socialpædago-

gen, og måske vil enkelte læsere synes, at det er overflødigt og meningsløst og at redaktionen blot skal demonstrere, og ellers ikke har nogen idé med det skete.

Det vil vi imidlertid godt slå ned med det samme. Så ringe er vi heller ikke, selv om vi godt ved, at der kan være en eller anden, der ikke har særlig høje tanker om os. Det får nu være. Vi gør hvad vi kan. Og nu kan vi altså skifte navn.

Nu er det jo også specielt, at vor faglige forening hedder Danske børneforsorgsarbejderen sammenslutning og vort fagblad børnesagspædagogen, og nogen vil måske mene, at det er mere naturligt at døbe bladet om til børneforsorgspædagogen parallelt med uddannelsen indenfor området. Når det ikke sker, beror det på, at vort faglige område beskæftiger folk med forskellige uddannelser, og det var derfor nok så rimeligt at finde et navn, der er mere dækkende for områdets forskellige grupper og samtidig kan fortælle, at socialpædagogikken er vort væsentligste arbejdsredskab.

Vi ved meget vel, at vi ikke har patent på at være socialpædagoger eller at udøve socialpædagogik. Vi må dele dette med mange andre grupper inden- og udenfor børne- og ungdomsforsorgen. Det bliver det imidlertid ikke ringere af – tværtimod. Vi deler den pædagogik, der sigter på at gøre barnet eller den unge egnet til at leve i større eller mindre grupper, i familien, på arbejdspladsen, i samfundet. Vi vil prøve at gøre vore elever til socialt indstillede mennesker. Det er vist socialpædagogik – i al enkelhed!

Så siger vi da farvel og tak til “Børnesagsarbejderen” og “Børnesagspædagogen”. Vi gør det med vemod, men vi skal videre og udviklingen lader sig ikke standse.

Og så gør det vel heller ikke noget, at navnebyttet giver os mulighed for et lidt videre stofvalg. Der er som bekendt en verden udenfor Verona – Den interesserer os!” (Børnesagspædagogen 1966: 511, bladets

kursivering).

Det fremgår her, at Helmstedt griber tilbage til Perchs definition fra 1963 på socialpædagogik og for så vidt også Bomholts bemærkninger fra 1958. Men det interessante er, at nu kobler DBS sig aktivt på diskursen om “socialpædagogikken” ved at navngive fagbladet – og dermed sig selv – som *Socialpædagogen*. Som begrundelse anføres behovet for en dækkende fælles-betegnelse, men også en angivelse af arbejdets karakter.

Men det helt centrale – og nye – i den redaktionelle leder er, at *socialpædagoger* træder ind på arenaen.. Nu starter en diskurs, hvor betegnelsen *socialpædagog* bruges til at beskrive en eller flere personer efter deres erhvervsudøvelse (= fag), og ikke som hos Dahl i 1901 og til dels Social-pædagogisk Forening i 1940’erne – efter deres holdninger. Socialpædagogerne har fundet deres navn, selv om man dog ikke vil tage patent på betegnelsen. Dette viser sig senere at være både en styrke og en svaghed, men det er en helt anden historie.

Hvad mon hovedpersonen i dag siger om navneændringen af fagbladet i 1967? Det vender jeg tilbage til i en efterfølgende artikel.

Torsten Erlandsen er uddannelsespolitisk konsulent i Socialpædagogernes Landsforbund. BA i filosofi og cand.pæd. i pædagogisk sociologi.

Noter

1) Dog har Marie Benedicte Gregersen haft et ben i flere lejre. Dels oprettede hun i 1937 Danmarks første børneobservationshjem. Dels var hun med til dannelsen af “Social-pædagogisk forening for ny Opdragelse”. Og endelig blev hun i 1944 formand for det nyoprettede “Social-Pædagogisk Seminarium” i Århus. Gregersen var også kendt for sin oversættelse af 3. kapitel af Hanselmanns “Einführung in die heilpädagogik” som i 1934 blev udgivet under navnet: “Opdragelsesvanskeligheder” som første bog i “Psykologisk-Pædagogisk Bibliotek”.

2) Han lover i øvrigt en senere artikel om professionalismens faglige indhold: *den dynamiske socialpædagogik* (jf. *ibid*: 368), som han desværre aldrig får skrevet.

Litteratur

Andersen, Harry (1949): Børneforsorgsarbejder og idealitet. In: *Børnesagsarbejderen*, nr. 2 1949: 21-25.

Arvin, G.J. (1940): Hvad vil "Socialpædagogisk Forening for ny Opdragelse". In: *Pædagogisk-psykologisk Tidsskrift*, 1. årg. 1940: 4-7.

Bagger, Sofus (1903): *Folkeopdragelse. Et bidrag til praktisk socialpædagogik*. København: Martius Truelsens Forlag.

Bomholt, Julius (1958): Det pædagogiske og det sociale. In: *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, 1958: 289-298.

Christensen, Georg (1940) : Hvad vi vil. In: *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, 1. årg. 1940: 1-4.

Dahl, Otto Chr. (1901): Socialpædagogik. In: *Vor Ungdom*, bd. 23, 1901: 1-23

Erlandsen, Torsten (2003a): *Socialpædagogikkens udvikling i Danmark i det 20. årh. – en genealogisk analyse af begrebet socialpædagogik i Danmark 1900-1975*. Specialeafhandling, DPU 2003.

Erlandsen, Torsten (2003b): Socialpædagogens uddannelses-tænkning 1900 – 1975. In: *VERA*, 2003: 37-49.

Hegnby, Karl (1966): Ungdomshjemmenes dilemma. In: *Børnesagsarbejderen*, 23. årg. 1966: 180-182.

Hegstrup, Søren (2005): Socialpædagogikkens forsvinden og mulige genkomst. In: *Tidsskrift for Socialpædagogik*, nr. 16, 2005: 5-13.

Horsten, Holger (1955a): Børneforsorgens muligheder for behandling af børn med tilpasningsvanskeligheder. In: *Børnesagens Tidende*, 50. årg. 1955: 345-352.

Horsten, Holger (1955b): Indledningsforedrag på "Forebyggende Børneværns" week-end stævne i 1955. In: *Børnesagens Tidende*, 50. årg. 1955: 389-392.

Horsten, Holger (1962): Kommunerne og de forebyggende børneinstitutioner. In: *Børnesagens Tidende*, 57. årg. 1962: 248-254).

Jarved, Pia (1984): *Nye ord i dansk 1955-75*. København: Gyldendal.

"Kort nyt" in *Tidsskrift for Socialpædagogik*, nr. 2, 1998: 66. Mølbak, Keld (1964): Nogle bemærkninger om fagsprog og et forsøg på indkredsning af udtrykket: socialpædagogik. In:

Børnesagens Tidende, 59. årg. 1964: 521- 526.

Nørgaard, Ellen (1990): Socialpædagogisk – Hvad betød socialpædagogisk i 1940? In: *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* nr. 1, 1990: 11-14.

Palsvig, Kurt (1964): Professionalismen i børne- og ungdomsforsorgen. In *Børnesagspædagogen*, 20. årg. 1964: 363-368.

Perch, Poul W. (1963): Børne- og ungdomsforsorgen som pædagogisk helhed. In: *Børnesagspædagogen*, 20. årg. 1963: 4-12.

Prøschold, H.R. (1950): Børnehjemsproblemer. In: *Pædagogisk-psykologisk Tidsskrift*, 10. årg. 1959: 163-174.

Rifbjerg, Sofie (1940): Hvad ønsker vi med opdragelsen. In: *Pædagogisk-psykologisk Tidsskrift*, Bd. 1, 1940: 7-15.

Tuft, Karsten (2003): Socialpædagogik – Er socialpædagogik mulig? In: *Tidsskrift for Socialpædagogik*, 2003: 40-50.

Øgendahl, Claus (2000): *Socialpædagogernes Historie*. København: SL.

Fagblade og tidsskrifter:

Børnesagsarbejderen (1941-1943 og 1944-1960).

Børnesagspædagogen (1961-1966)

Børnesagens Tidende (1905-1966)

Vor Ungdom (1900-1952)

Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift (1940-1952)

Dansk Pædagogisk Tidsskrift (1953-1966)

Unge Pædagoger (1940-1966)

Barn og Ungdom – Nordisk social-pædagogisk Tidsskrift (1. årgang, 1922)